

**Кафедра охорони праці та техногенно-  
екологічної безпеки**  
**Дисципліна – Основи охорони праці**

**ЛЕКЦІЯ №6**

**РОБОТИ, МАШИНИ, МЕХАНІЗМИ ТА  
ОБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ**

**Навчальні питання**

- 1. Організація робіт підвищеної небезпеки.**
- 2. Експлуатація і застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.**
- 3. Ідентифікація та декларування об'єктів підвищеної небезпеки.**

# Література

- 1. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" від 18.01.2001 № 2245.**
- 2. «Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107.**
- 3. Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В.Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.**

**За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій станом на 31 грудня 2016 року до державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки внесено 9382 об'єкта. У Харківській області нараховується 381 об'єкт підвищеної небезпеки. Водночас, існує велика кількість робіт, машин, механізмів і обладнання які є небезпечними. Перед тим як приступити до роботи з ними, необхідно вирішити організаційні і технічні питання, які є обов'язковими. Вони повинні гарантувати безпеку робітника, що виконує такі роботи.**

## *Робота підвищеної небезпеки*

- **це діяльність**, що пов'язана з використанням певних речей, об'єктів, які мають небезпечні властивості. З огляду на те, що подібна діяльність не може контролюватися людиною повністю, зростає ймовірність заподіяння нею шкоди.
- **робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників** або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, довкіллю.

# **Загальні властивості робіт підвищеної небезпеки**

- **крім звичайних заходів безпеки до початку виконання цих робіт потрібно додатково здійснити низку обов'язкових організаційних і технічних заходів, які розробляють для кожної конкретної виробничої операції, що забезпечують особливий порядок допуску працівників і високу узгодженість їхніх дій. Крім того, ці роботи потребують з боку відповідних відповідальних осіб постійного контролю за їх виконанням;**
- **під час виконання цих робіт є або може виникнути виробнича небезпека та можливе виникнення інцидентів та аварій, а також найімовірніший прояв і вплив на працюючих небезпечних і шкідливих виробничих факторів.**

## **Види робіт підвищеної небезпеки**

**затверджено Постановою КМУ від 26 жовтня 2011 р. № 1107 «Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки (додаток 2) В переліку міститься 27 видів робіт. Це роботи пов'язані монтажом і демонтажом будинків, споруд, верхолазні скелелазні та водолазні роботи, газонебезпечні роботи та роботи у вибухопожежонебезпечних зонах та інші подібні роботи**

## **НПАОП, якими керуються при проведенні робіт підвищеної небезпеки**

**Крім того керуються НПАОП 0.002.0105 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою» та «Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі». Роботи, де є потреба у професійному доборі є складовою частиною робіт з підвищеною небезпекою. На підставі зіставлення розробляють і затверджують «Перелік робіт з підвищеною небезпекою підприємства» і «Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі підприємства», для проведення яких необхідні спеціальне навчання і щорічна перевірка знань із питань охорони праці.**

## **Витяг із переліку робіт з підвищеною небезпекою**

- 124. Роботи по ліквідації лісових пожеж.**
- 131. Пожежно-технічне обстеження об'єктів з підвищеною пожежною, вибуховою та радіаційною небезпекою.**
- 133. Робота особового складу пожежних підрозділів на колінчатих підіймачах та на автомеханічних драбинах.**
- 134. Виконання робіт на пожежах по знеструмленню електричних мереж, перекриттю заслінок на нафтогазопроводах, в резервуарних парках автобаз.**

## Дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки

- Суб'єкт господарської діяльності, який має намір розпочати (продовжити) виконання робіт підвищеної небезпеки відповідно до постанови КМУ № 1107 від 26.10.11р., повинен отримати відповідний дозвіл Держпраці або його територіального органу . Термін дії дозволів становить: на початок виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта - 3 роки; на продовження виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта - 5 років

## Умови отримання дозволу

- Для одержання дозволу суб'єкт господарської діяльності або уповноважена ним особа подає (до Держпраці або її територіального органу за місцем розташування заяву до якої додаються:
  - - висновок експертизи щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки під час виконання заявленої роботи - на початок (продовження) виконання роботи підвищеної небезпеки

## **Висновок експертизи -**

- **документ, який складається експертною організацією за результатами проведення експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання за формою, розробленою Держпраці і затвердженою в установленому порядку, містить інформацію про відповідність (невідповідність) об'єкта експертизи вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки і на підставі якого приймається рішення щодо видачі дозволу.**

## **Роботи, на які необхідно видавати наряди-допуски**

- У переліку робіт підвищеної небезпеки, що виконуються на будь-якому підприємстві, особливе місце займають роботи, на які необхідно видавати наряди-допуски. Суб'єктом господарювання складаються переліки видів робіт, до яких висуваються додаткові вимоги безпеки і оформляється наряд-допуск.**

**Наприклад:**

- роботи на висоті, з електроустановками вище 1000 В, в замкнутих просторах, вогневі роботи, роботи з вибуховими матеріалами, роботи з займистими та вибухонебезпечними речовинами та ін.**

## Наряд-допуск

**на виконання робіт підвищеної небезпеки є спеціальним документом, який містить розпорядження на безпечне ведення робіт. У ньому визначається зміст завдання, місце, час його початку і закінчення, необхідні заходи безпеки, склад бригади та особи, відповідальні за охорону праці. Роботи, що виконуються за нарядом-допуском і особи, яким надається право їх видачі, закріплюються наказом по підприємству.**

- Роботи розпочинаються після проведення цільового інструктажу безпосередньо на робочому місці.***

# **Машини, механізми і устаткування підвищеної небезпеки**

**- це предмети матеріального світу, що володіють певними кількісними та якісними характеристиками, які мають підвищену здатність заподіяння шкоди в процесі їх використання.**

**Перелік машин, механізмів, устаткування  
підвищеної небезпеки затверджено  
постановою Кабінету Міністрів України  
від 26 жовтня 2011 р. N 1107 –  
21 найменування (додаток 3).**

**В переліку місти**

## **Витяг із переліку машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки**

- ТК 15. Електричне устаткування електричних станцій та мереж та технологічне електрообладнання напругою понад 1000 В.**
- 17. Посудини, що працюють під тиском понад 0,05 МПа.**
  - 19. Вантажопідіймальні крани і машини, ліфти, ескалатори, траволатори, канатні дороги, підйомники, зокрема будівельні та фунікулери.**
  - 20. Технологічні транспортні засоби, що підлягають реєстрації в територіальних органах Держпраці.**
  - 21. Атракціони підвищеної небезпеки стаціонарні, пересувні та мобільні.**

## **Загальні вимоги до експлуатації машин, механізмів і устаткування підвищеної небезпеки**

**С**Суб'єкт підприємницької діяльності при експлуатації машин, механізмів і устаткування підвищеної небезпеки зобов'язаний отримати дозвіл на виконання відповідних робіт в органах Держпраці. Для отримання Дозволу обов'язково треба надати заключення експертизи відносно дотримання вимог законодавства з питань охорони праці і промислової безпеки при експлуатації (застосування) заявлених машин, механізмів, устаткування і їх відповідності вимогам вказаного законодавства.

## **Експлуатація і застосування машин, механізмів, устаткованн**

- **Експлуатація машин, механізмів, устаткування** підвищеної небезпеки - довготривалий період використання під час виробничого процесу машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки з урахуванням їх експлуатаційних характеристик;
- **Застосування машин, механізмів, устаткування** підвищеної небезпеки - використання машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки за призначенням згідно з результатами оцінки їх відповідності вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки;

## **Об'єкт підвищеної небезпеки (ОПН)**

- це об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.**
- Порогова маса небезпечних речовин - нормативно встановлена маса окремої небезпечної речовини або категорії небезпечних речовин чи сумарна маса небезпечних речовин різних категорій;**

# Потенційно небезпечний об'єкт (ПНО)

- це об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії.

Потенційно небезпечним об'єктом вважається апарат або сукупність пов'язаних між собою потоками в технологічний цикл апаратів, об'єднаних за адміністративною та/або територіальною ознакою (виробництво, цех, відділення, дільниця, тощо).

На кожний ПНО розробляється *паспорт ПНО* і проводять його реєстрацію тобто внесенню до Державного реєстру ПНО .

## **Суб'єкт господарської діяльності, у власності якого перебувають ОПН, зобов'язаний:**

- **- провести ідентифікацію об'єкта підвищеної небезпеки і зареєструвати його в органах нагляду;**
- **- забезпечити розробку й експертизу декларації безпеки і плану ліквідації і локалізації аварійних ситуацій і аварій на об'єкті, узгодити та зареєструвати їх згідно з установленим порядком;**
- **- одержати дозвіл на експлуатацію об'єкта у місцевих органах виконавчої влади;**
- **- забезпечити експлуатацію об'єкта з мінімально можливим ризиком і виконання інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність об'єкті;**
- **розробити план локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій (ПЛАС).**

# Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки

- - це порядок визначення об'єктів підвищеної небезпеки серед потенційно небезпечних об'єктів. Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки проводиться відповідно до постанови КМУ «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки» від 11 липня 2002 р. № 956.
- За підсумками проведення ідентифікації встановлюється чи є ідентифікований об'єкт ОПН або не є таким.
- Якщо об'єкт є ОПН, то залежно від кількості небезпечних речовин та їх розміщення на території, встановлюється до якого класу (1-му, або 2-му) відноситься ОПН.
- Проведена ідентифікація оформляється документально у вигляді повідомлення про результати ідентифікації ОПН. Повідомлення подається на реєстрацію до територіального органу Держпраці.

# **Декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки**

**Суб'єкт господарювання, у власності або користуванні якого є хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, організовує розроблення і складання декларації безпеки об'єкта підвищеної небезпеки та експертизу повноти дослідження ступеня небезпеки та оцінки рівня ризику. Декларація безпеки складається на основі дослідження суб'єктом господарювання ступеня небезпеки та оцінки рівня ризику виникнення аварій, що пов'язані з експлуатацією цих об'єктів. Декларація безпеки разом з позитивним висновком експертизи подається відповідним уповноваженим органам**

# **ПЛАН ЛОКАЛІЗАЦІЇ І ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЙ І АВАРІЙ (ПЛАС)**

**Метою ПЛАС є планування дій (взаємодії) персоналу підприємства щодо локалізації і ліквідації аварій і зм'якшення їхніх наслідків.**

**ПЛАС складається з:**

- аналітичної частини, у якій проводиться аналіз небезпек, можливих аварій і їхніх наслідків;**
- оперативної частини, що регламентує порядок взаємодії і дій персоналу, спецпідрозділів і населення (при потребі) в умовах аварії.**

**Зміст оперативної частини міняється залежно від рівня аварії, на який вона поширюється .**

# ЗАВДАННЯ НА САМОПІДГОТОВКУ

- Допрацювати матеріал за конспектом
- Підготуватись до семінарського заняття на тему  
“Роботи, машини, механізми та обладнання  
підвищеної небезпеки”

**Питання до семінарського заняття на тему:  
“Роботи, машини, механізми та обладнання  
і об’єкти підвищеної небезпеки”**

- 1. Роботи підвищеної небезпеки: загальні поняття, види робіт та нормативно-правове регулювання.**
- 2. Як складається перелік робіт підвищеної небезпеки підприємства і які роботи в нього входять .**
- 3. Умови і порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки.**
- 4. Організація робіт підвищеної небезпеки, на необхідно які видавати наряди-допуски.**
- 5. Організація експлуатації (застосування) машини, механізмів і устаткування підвищеної небезпеки.**
- 6. ОПН і ПНО їх спільні риси і відміни.**
- 7. Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки та декларування їх безпеки.**
- 8. Призначення, зміст і порядок розробки ПЛАС.**